

Zaměstnanost a nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji – roční průměry za rok 2005

Struktura zaměstnanosti a nezaměstnanosti je státní statistikou sledována především prostřednictvím výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), její zaměstnanci čtvrtletně navštěvují 0,6 % náhodně vybraných domácností a ze zjištěných charakteristik jsou data dopočítávána na celou populaci. Proto je nutno při jejich využívání na úrovni kraje počítat s omezenou vypovídací schopností. Význam VŠPS spočívá mimo jiné v tom, že zjištěné údaje lze srovnávat s informacemi, které o problematice trhu práce předkládají Eurostatu ostatní členské země EU resp. další státy provádějící obdobná šetření.

Ekonomické postavení populace Královéhradeckého kraje

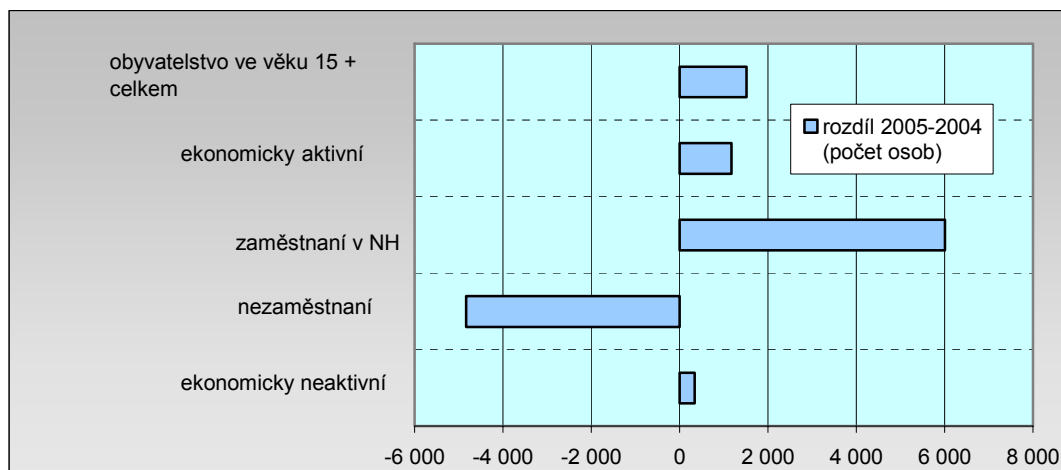
	2004			2005			Změna v %		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Populace 15 a více let (v tis. osob)	463,7	223,2	240,5	465,2	224,2	241,0	0,3	0,5	0,2
v tom									
ekonomicky aktivní	268,7	148,3	120,4	269,8	151,2	118,7	0,4	1,9	-1,4
v tom									
zaměstnaní v NH	251,0	140,9	110,0	257,0	146,2	110,8	2,4	3,7	0,7
nezaměstnaní	17,7	7,3	10,4	12,9	5,0	7,9	-27,3	-32,3	-23,8
ekonomicky neaktivní	195,0	74,9	120,1	195,4	73,0	122,3	0,2	-2,5	1,8
Míra ekonomické aktivity (v %)	57,9	66,4	50,1	58,0	67,4	49,2	0,1	1,5	.

Pozn. výpočty jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů

Podle zařazení na trhu práce rozdělujeme obyvatelstvo 15-leté a starší na ekonomicky aktivní (tj. zaměstnané a nezaměstnané) a ekonomicky neaktivní. Pracovní potenciál kraje (podle ročních průměrů z VŠPS) tvořilo v roce 2005 269,8 tisíc ekonomicky aktivních osob, tj. o 1,2 tisíce více než v roce 2004. Z dlouhodobějšího hlediska je patrný klesající trend jejich podílu na obyvatelstvu patnáctiletém a starším. Od roku 2002 se udržuje pod hranicí šedesáti procent.

Rozhodující složku ekonomicky aktivních tvoří zaměstnaní v národním hospodářství (NH). Jejich počet se oproti roku 2004 zvýšil (o 6 tisíc osob, tj. 2,4 %). Ve struktuře zaměstnaných podle pohlaví mají převahu muži, jejich podíl ve srovnání s rokem 2004 opět vzrostl o osm desetin procentního bodu na 56 % v roce 2005.

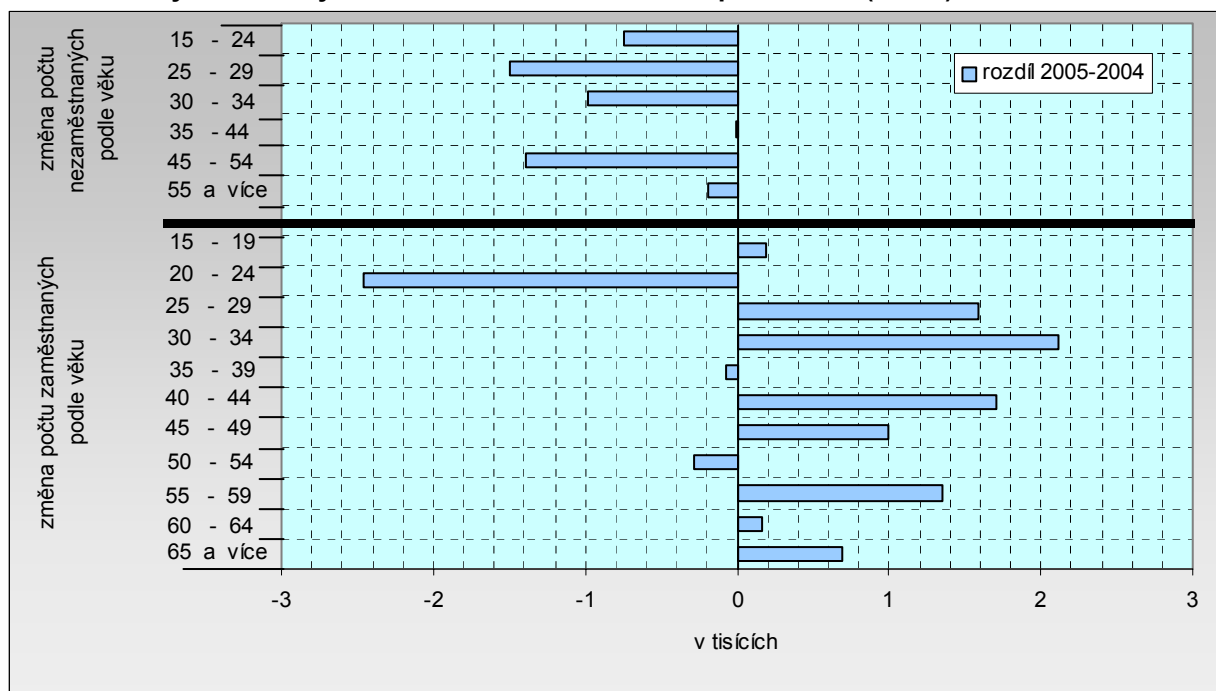
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS)

Pro věkovou strukturu zaměstnaných v posledních letech je typický pokles v nejnižších věkových kategoriích. V porovnání s rokem 2004 došlo sice k mírnému nárůstu zaměstnaných v nejnižší věkové kategorii (15 – 19 let) o cca 200 osob, ale v kategorii 20 – 24 let byl zaznamenán úbytek zaměstnaných o 2,5 tisíce osob, což je dáno především nárůstem počtu mladých lidí, kteří studují a zapojují se tak do pracovního procesu později. Nejvyšší meziroční nárůst zaměstnaných byl v kategoriích 30 – 34 let (o 2 114 osob), 40 – 44 let (o 1 708 osob) a 25 – 29 let (o 1 591 osob). Další významný nárůst zaměstnaných osob ve věkové kategorii 50 – 59 let (o 1 356 osob) lze vysvětlit

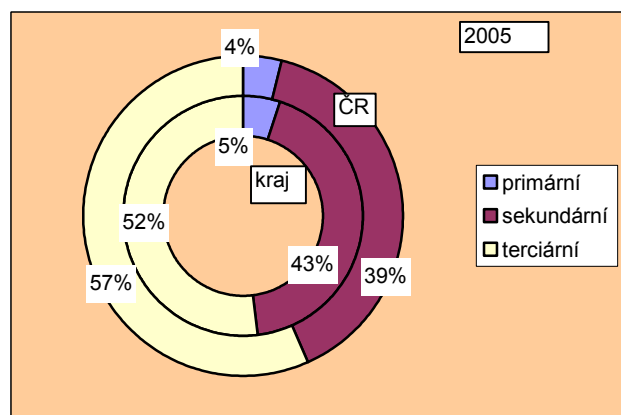
posunem silnějších populačních ročníků do vyššího věku a zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle věku (VŠPS)

Rostoucí úroveň vzdělanosti populace se projevuje i ve struktuře zaměstnaných osob, kde dlouhodobě vzrůstá zastoupení vysokoškoláků (v roce 2005 11,4 % zaměstnaných) a na druhé straně klesá podíl obyvatel bez vzdělání a se základním vzděláním (v roce 2005 5,2 % zaměstnaných). Tato skutečnost souvisí i s přesunem starších a v průměru méně vzdělaných ročníků mezi osoby ekonomicky neaktivní. Stále patrné jsou rozdíly v úrovni vzdělanosti mezi muži a ženami, i když v čase dochází k jejich snižování. V roce 2005 byl podíl vysokoškolaček mezi zaměstnanými ženami 10,4 % (tj. o 1,7 procentního bodu méně než u mužů). Středoškolské vzdělání s maturitou je naopak doménou žen (46,5 % oproti 29,9 % u mužů), středoškolské vzdělání bez maturity převažuje u mužů (54,9 % oproti 35 % u žen). Se základním vzděláním nebo bez vzdělání bylo 8 % zaměstnaných žen a 3,1 % zaměstnaných mužů v kraji.

Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS)

Odvětovou skladbu lze názorně dokumentovat na rozdělení zaměstnaných osob do tří základních sektorů – primárního (zemědělství, lesnictví, rybolov), sekundárního (průmysl a stavebnictví) a terciárního (tržní a netržní služby). Kraj má dlouhodobě nadprůměrnou zaměstnanost v priméru i sekundéru naopak v terciéru za průměrem republiky zaostává. Z dlouhodobého pohledu, kdy dochází k úbytku zaměstnaných v sekundéru i priméru, se struktura zaměstnanosti podle sektorů stále více přibližuje republikovému průměru.

V odvětvové struktuře zaměstnaných osob zaujímá významnou pozici zpracovatelský průmysl, ve kterém pracovalo v roce 2005 82,1 tisíc osob, což je téměř třetina všech zaměstnaných. Druhým nejvyhledávanějším odvětvím v kraji byl obchod, opravy motorových vozidel (12,1 % zaměstnaných) a dále následují stavebnictví (9,7 %) a veřejná správa (7,9 %). Více než pětiprocentní podíl na za-

městnaných v kraji dále zaujímá zdravotní a sociální péče (6,5 %), doprava, skladování a spoje (6,1 %) a vzdělávání (5,7 %).

Z hlediska postavení v zaměstnání je nejpočetnější kategorie zaměstnanců (83 % zaměstnaných osob v kraji v roce 2005), na vlastní účet pracuje 11,7 % zaměstnaných osob, méně početné jsou skupiny tvořené zaměstnavateli (3,5 % zaměstnaných), pomáhajícími rodinnými příslušníky (1 % zaměstnaných) a členové produkčních družstev (0,8 %). Od průměrného postavení za Českou republiku se krajské hodnoty nijak významně neliší.

Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) bylo v kraji v roce 2005 nejvíce zaměstnaných ve skupině technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků (22 %), přibližně stejně početná byla skupina řemeslníků a kvalifikovaných výrobců, zpracovatelů, opravářů (21,6 %). Pracující v obsluze strojů a zařízení se na všech zaměstnaných v kraji podíleli 13,7 %, více než desetiprocentní podíl byl zaznamenán ještě u provozních pracovníků ve službách a obchodě (12,1 %). Pod republikovým průměrem bylo v roce 2005 zastoupení vědeckých a odborných duševních pracovníků (9 %, tj. o 1,8 procentního bodu méně než republiková hodnota). Rovněž v případě nižších administrativních pracovníků, pomocných a nekvalifikovaných pracovníků a pracovníků v obsluze strojů a zařízení podíl zaměstnaných osob nedosahoval průměru ČR. Vyšší byla naopak zaměstnanost řemeslníků, kvalifikovaných výrobců a opravářů, technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků a kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví. V kraji bylo v roce 2005 deset tisíc osob s více než jedním zaměstnáním, což představuje oproti předešlému roku nárůst (o 11,6 %), z toho muži tvořili 65 %. Na celkovém počtu zaměstnaných v kraji se osoby s druhým a dalším zaměstnáním podílely 3,9 %, což je o 1,5 procentního bodu nad republikovým průměrem.

Mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo řadíme kromě zaměstnaných osob také nezaměstnané. Podle metodiky ILO (Mezinárodní organizace práce), ze které výběrové šetření ČSÚ vychází, jde o všechny osoby patnáctileté a starší, které ve sledovaném období souběžně splňovaly tři podmínky:

- nebyly zaměstnané,
- hledaly aktivně práci (např. prostřednictvím úřadu práce, soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, pomocí inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy),
- byly připraveny k nástupu do práce buď okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů.

Podmínkou pro zařazení mezi nezaměstnané zde není přímo registrace na úřadu práce. Navíc platí, že pokud dotazovaný uvedl, že ve sledovaném období pracoval alespoň 1 hodinu, je podle metodiky ILO kvalifikován jako osoba zaměstnaná.

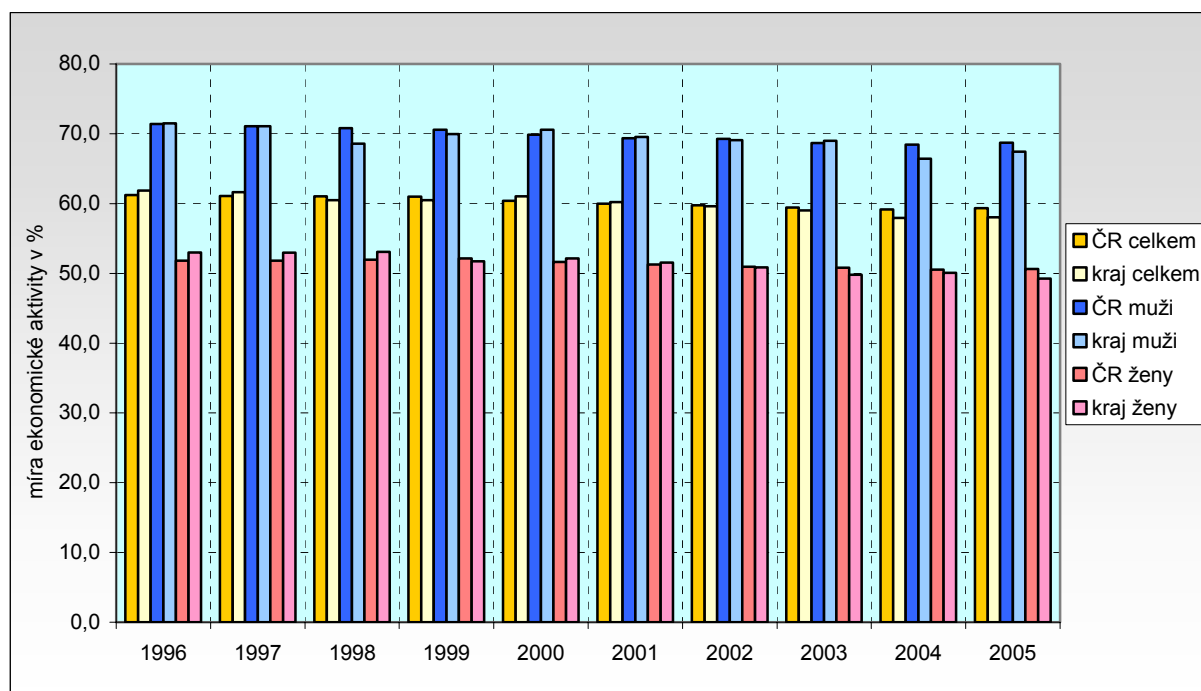
Podle VŠPS bylo na základě uvedené metodiky v Královéhradeckém kraji v roce 2005 zaznamenáno 12,9 tisíc nezaměstnaných (z toho 7,9 tisíc žen). Proti roku 2004 došlo k poklesu 4,8 tisíc osob. V rámci pětiletých věkových skupin došlo u všech skupin k poklesu nezaměstnaných, nejvýraznější úbytek byl zaznamenán ve věkové skupině 25 – 29 let a 45 – 54 let (viz graf).

Procentní zastoupení počtu nezaměstnaných zjištěných z VŠPS na celkové pracovní síle (tj. na počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy úhrnu zaměstnaných a nezaměstnaných osob z VŠPS) představuje tzv. obecnou míru nezaměstnanosti. V roce 2005 činila v Královéhradeckém kraji 4,8 %, což je 3,2 procentního bodu pod republikovým průměrem. V mezikrajském srovnání se jednalo o druhou nejnižší hodnotu. Ženy jsou postiženy nezaměstnaností více než muži, v roce 2005 byla míra nezaměstnanosti u žen 6,7 %, zatímco u mužů 3,3 %.

Podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (tj. ekonomicky aktivních) k počtu všech osob starších 15 let vyjadřuje míru ekonomické aktivity. V roce 2005 se v kraji pohybovala na úrovni 58 %, proti předchozímu roku došlo k mírnému navýšení, ale v porovnání s ostatními kraji nás řadí až na předposlední třináctou příčku, republikový průměr činí 59,4 %. Ekonomická aktivity žen (49,2 %) je pátá nejnižší mezi kraji, u mužů (67,4 %) dokonce druhá nejnižší. Rozdílná míra ekonomické aktivity podle pohlaví je dána především péčí žen o rodinu (na rodičovské dovolené, v domácnosti) i dřívějším odchodem žen do důchodu. S rostoucí mírou vzdělanosti se zvyšuje i podíl ekonomicky aktivních na obyvatelstvu patnáctiletém a starším. Zatímco u vysokoškoláků byla v roce 2005 v kraji míra ekonomické aktivity 75,1 %, u středoškoláků s maturitou činila 66,8 %, u středoškoláků bez maturity 66,2 % a u osob bez vzdělání a se základním vzděláním 17,3 %.

Z dlouhodobého pohledu míra ekonomické aktivity klesá, v letech 1996 – 2000 činila v kraji v průměru 61,1 % ; v dalším pětiletém období se snížila na 59 %. Na tomto poklesu se podílel především růst

Míra ekonomické aktivity v letech 1996 – 2005 (VŠPS)

počtu ekonomicky neaktivních obyvatel. Jestliže v letech 1996 – 2005 se počet ekonomicky neaktivních patnáctiletých a starších v kraji zvýšil o 22,3 tisíc na 195,4 tisíc osob (tj. o 12,9 %), u ekonomicky aktivních byl v témže období zaznamenán pokles o 12,8 tisíc osob (tj. o 4,5 %). Za poslední desetileté období vzrostl především počet důchodců, kteří dnes tvoří více než polovinu (52,9 %) ekonomicky neaktivních. Zvýšil se i počet studentů (23,1 % ekonomicky neaktivních v roce 2005), kteří se připravují na své budoucí povolání a do pracovního procesu vstupují později. Pouze 7,3 % ekonomicky neaktivních tvoří osoby pečující o rodinu v domácnosti či na rodičovské dovolené a necelou desetinu osoby neaktivní ze zdravotních důvodů.